Adroddiad i'r:	**Cabinet**
Dyddiad y Cyfarfod:	**25 Tachwedd 2014**
Aelod/Swyddog Arweiniol:	**Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill/ Paul McGrady**
Awdur yr Adroddiad:	**Richard Weigh, Prif Gyfrifydd**
Teitl:	**Adroddiad Cyllid**

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2014/15. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol bresennol y cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2014/15 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer y gyllideb.

4. Manylion yr Adroddiad

Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2014/15 a fanylir yn **(Atodiad 1)**. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £188 miliwn (£192 miliwn yn 13/14). Rhagwelwyd y bydd tanwariant o £158,000 (£9,000 yn is na'r mis diwethaf). Ceir mwy o fanylion isod. Cytunwyd ar arbedion o £7.1 miliwn fel rhan o'r gyllideb a cheir y manylion yn **Atodiad 2**. Mae'r atodiad yn dangos yr ystyrir fod 90% wedi'u cyflawni gyda 10% ar y gweill.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol ac mae cyflawni'r strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae manylion gwasanaethau perthnasol ar gael yn y paragraffau isod.

Cyfathrebu, Marchnata a Hamdden – yn ôl y rhagolwg presennol bydd y gwasanaeth yn adennill ei gostau. Fodd bynnag, mae aelodaeth mewn safleoedd hamdden yn parhau i gynyddu ac os bydd y duedd hon yn parhau,

mae'n debygol y bydd tanwariant arian parod gan yr Adran ar ddiwedd y flwyddyn.

Gwella Ysgolion a Chynhwysiant – Rhagwelir ar hyn o bryd mai tanwariant y gwasanaeth fydd £146,000 oherwydd bod y gwariant yn is na'r hyn a gynllluniwyd ar leoliadau Blynyddoedd Cynnar i blant 3 oed (tua £50,000 yn llai na'r gyllideb) ac arbedion lleoedd gwag, yn ymwneud yn rhannol â secondiad i Lywodraeth Cymru ac yn rhannol o ganlyniad i ailstrwythuro yn y gwasanaeth mewn ymateb i'r ymarferiad Rhyddid a Hyblygrwydd.. Hoffai'r gwasanaeth ddefnyddio'r tanwariant hwn i helpu costau cronfa ymadael ac unrhyw oedi posibl yn ymwneud ag arbedion a nodwyd ar gyfer 2015/16.

Gwella Busnes a Moderneiddio - Mae'r gwasanaeth ar hyn o bryd yn dangos tanwariant o £50,000 yn ymwneud ag arbedion swyddi gwag net yn sgil ailstrwythuro'r gwasanaeth.

Cyllid ac Asedau – Rhagwelir y bydd **Eiddo** yn tanwario o £20,000 oherwydd bod costau'r Tîm Buddsoddiadau Eiddo Strategol yn llai na'r hyn a gynlluniwyd yn y flwyddyn. Mae gan y Tîm gyllid penodol am ddwy flynedd ac mae'r tanwariant yn bennaf oherwydd arbedion mewn costau staff ac arolwg allanol a chostau datblygu. Rhagwelir y bydd tanwariant o £15,000 mewn **Cyllid** sy'n ymwneud â pheidio llenwi swydd wag. Bydd y tanwariant yn cael ei ddefnyddio i ariannu costau ailstrwythuro fel rhan o arbedion cyllideb 2015/16.

Gwasanaethau Priffyrdd a'r Amgylchedd - fel y nodwyd mewn adroddiadau blaenorol, mae'r gwasanaeth yn wynebu gwahanol bwysau a risgiau yn 2014/15. Rhagwelir gorwariant o £472,000 ar hyn o bryd er bod y gwasanaeth yn parhau i geisio nodi camau rheoli i ymdopi â'r pwysau hyn yn y gyllideb gyffredinol. Bydd cronfeydd wrth gefn y gwasanaeth hefyd yn cael eu hystyried fel opsiynau ariannu i leihau'r pwysau yn y flwyddyn gyfredol.

Mae'r gorwariant o £221,000 yn parhau o fewn y Gwasanaeth Cludiant Ysgol ac mae'n seiliedig ar nifer y disgyblion ym mis Medi ac anghenion cludiant. Mae Grŵp Tasg a Gorffen yn gweithio tuag at nodi atebion parhaol i'r broblem hon.

Parhaodd y gostyngiad mewn incwm parcio a welwyd yn ystod 2013/14 ynghyd â gostyngiad parhaus mewn incwm Rhybuddion Talu Cosb. Mae'r gwasanaeth hwn ar hyn o bryd yn canolbwyntio ar y meysydd canlynol er mwyn ceisio lliniaru'r gorwariant, sydd ar hyn o bryd yn £243,000:

- Rheoli perfformiad staff gorfodi yn well i gynyddu incwm Rhybuddion Talu Cosb (cyflawnwyd gwelliant o £10,000 y mis hwn).
- Mae'r costau gweithredol yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd i geisio gwneud iawn am effaith y gostyngiad mewn incwm.
- Bydd tariffau prisio meysydd parcio yn cael eu hadolygu fel rhan o'r adolygiad traffig a pharcio parhaus.

Fel yr amlygwyd yn adroddiad y mis diwethaf, mae pryder hefyd ynghylch incwm y ffioedd dylunio y mae’r Cyngor yn eu derbyn gan Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru (ACGChC). Rhagwelir y bydd tangyflawniad incwm o £116,000 o ganlyniad i duedd barhaus o ostyngiad yn nifer y tasgau gwaith a dderbynnir gan ACGChC. Mae'r gwasanaeth yn awyddus i leihau costau er mwyn cyfyngu ar effaith y newid hwn, fodd bynnag, y gyllideb incwm ffioedd yw £221,000 felly dim ond yn rhannol y gall gostyngiadau mewn gwariant ddatrys y broblem.

Gwasanaethau Oedolion a Busnes - Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd y gwasanaeth yn llwyddo i adennill ei gostau yn 2014/15. Fodd bynnag, mae arwyddion yn dangos y gellid cael tanwariant unigryw o £145,000 oherwydd bod costau staffio sydd fel arfer yn cael eu codi ar y gyllideb refeniw yn cael eu cwrdd drwy’r grant Cronfa Gofal Canolradd.

Tai a Datblygu Economaidd – mae’r adran Datblygu Economaidd a Busnes yn cael ei hadolygu ar hyn o bryd. Tybiwyd y byddai unrhyw danwariant ar gyllidebau Cynlluniau Tref ac Ardal yn cael ei dwyn ymlaen os cytunir ar y cynnig i arbed ar y gyllideb drwy gael gwared ar y gyllideb o 2015/16.

Gwasanaethau Plant a Theuluoedd – ar hyn o bryd rhagwelir y bydd tanwariant o £228,000 (£197,000 a adroddwyd fis diwethaf) yn sgil y ffaith fod amryw o’r cynigion arbedion ar y gyllideb ar gyfer 15/16 eisoes wedi eu gweithredu yn llawn eleni ynghyd â thanwariant a ragwelir ar y gyllideb lleoliadau arbenigol. Mae’r tanwariant cyffredinol yn ystyried pwysau sy’n codi ar hyn o bryd ar gyllideb y Rhai sy'n Gadael Gofal yn ogystal â’r oedi wrth adael cyfleuster Tir Na Nog yn llwyr – roedd y gyllideb wedi tybio y byddai hyn yn digwydd o 1 Ebrill 2014 ond ni chyflawnwyd tan fis Gorffennaf).

Cytunodd y Cabinet i neilltuo £250,000 o danwariant y gwasanaeth yn 2013/14 i gronfa gyfalaf er mwyn ariannu costau addasu eiddo gofalwyr maeth mewnol. Mae’r achos busnes yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd ac mae pum gofalwr maeth wedi cytuno dros dro i gymryd rhan yn y prosiect. Mae’r Gwasanaethau Eiddo ar hyn o bryd yn gweithio ar y goblygiadau tebygol o ran cost o wneud y gwaith

Ysgolion – ar ddiwedd mis Hydref y rhagamcan ar gyfer balansau ysgolion yw £2.768 miliwn, gostyngiad o £1.124 miliwn ar falansau a ddygwyd ymlaen o 2013/14 (£3.892 miliwn). Rhagwelir tanwariant o £38,000 ar y gyllideb nad yw wedi’i dirprwyo ar hyn o bryd.

Rhagwelir tanwariant o £170,000 yn y cyllidebau **corfforaethol** fel yr adroddwyd fis diwethaf. Tybir y bydd unrhyw danwariant corfforaethol yn cyfrannu at ariannu'r Cynllun Corfforaethol. Ar ddechrau 2014/15 roedd cronfeydd wrth gefn arian parod y **Cynllun Corfforaethol** yn £14.4 miliwn. Gan ganiatáu ar gyfer ariannu a gwariant sydd wedi eu rhagamcan yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir mai balans y Cynllun Corfforaethol ddiwedd y flwyddyn fydd £15.6m.

Cyfrif Refeniw Tai Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn rhagdybio y bydd cynnydd o £82,000 mewn balansau ddiwedd y flwyddyn o'i gymharu â chynnydd o £163,000 yn y gyllideb. Mae'r gyllideb refeniw yn rhagdybio y defnyddir £943,000 i ariannu gwariant cyfalaf. Rhagolwg gwariant y Cynllun Cyfalaf Tai yw £6.1 miliwn.

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Hydref, cyfanswm benthyciadau'r cyngor oedd £148.551 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 5.45%. Roedd balansau buddsoddi yn £40.35 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.61%.

Gwariant y Cynllun Cyfalaf oedd £12.20 miliwn yn erbyn Cynllun o £36.2 miliwn ddiwedd mis Hydref. Mae'r Cynllun Cyfalaf yn cynnwys amcan wariant o £13.1 miliwn ar y Cynllun Corfforaethol. Mae crynodeb o'r cynllun wedi ei gynnwys yn **Atodiad 3** a diweddariad ar y prosiectau mawr yn **Atodiad 4**.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Cyflwynwyd crynodeb o'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb i'r Cyngor i gefnogi'r arbedion yn y gyllideb eleni.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?

Cyn eu cymeradwyo gan y Cyngor Sir, cytunodd Penaethiaid Gwasanaeth ac Aelodau Arweiniol ar yr arbedion, a chawsant eu cyflwyno mewn gweithdai cyllideb i'r aelodau a chawsant eu dosbarthu i staff. Cafodd y cynigion i fantoli'r gyllideb eu trafod yn fanwl yn y gweithdai i aelodau a rhoddwyd y cyfle i'r aelodau godi materion cyn mynd â'r adroddiad terfynol ger bron y Cyngor. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol wedi derbyn diweddariadau rheolaidd gan fod ganddo swyddogaeth drosolwg dros broses y gyllideb.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n rhaid eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

10. Pa risgiau sydd yna, ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r cyngor wedi ei wynebu a byddai methu a chyflawni'r strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb yn rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau yn y flwyddyn ariannol gyfredol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.